

PREVENTIVNÍ PROGRAM ŠKOLY

školní rok 2017/2018

Obsah

Obsah	2
1 Východiska tvorby preventivního programu OA Mohelnice	3
1.1 Hlavní cíl programu	3
1.2 Garant programu a jeho spolupracovníci	3
1.3 Popis výchozí situace (vnitřní a vnější zdroje)	4
1.3.1 Charakteristika školy a její specifika	4
2 Informační zdroje	4
2.1 Vnitřní informační zdroje	4
2.2 Vnější informační zdroje	5
3 Analýza současné situace	5
4 Cíle preventivního programu	6
4.1 Krátkodobé cíle	6
4.2 Dlouhodobé cíle	7
5 Metody práce	7
5.1 Aktivity pro žáky	7
5.2 Aktivity pedagogů	11
5.3 Spolupráce s rodiči	11
6 Plán evaluace	12
7 Přílohy	13
Krizový plán školy - strategie postupu řešení v případě zjištění rizikového chování	14
Školní program proti šikanování	17
Nabídka volnočasových aktivit v Mohelnici	28
Klíč pro komunikaci s osobou s autismem	29
Slovníček odborných pojmů	31
Internetové zdroje	33

1 Východiska tvorby preventivního programu OA Mohelnice

Preventivní program školy je zpracován na základě těchto zákonů, metodických pokynů a doporučení:

- Zákon č. 561 ze dne 24. Zář 2004 o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (doplnění § 22a a 22b, § 31)
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů (platné znění od 1. 7. 2017)
- Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek (účinnost od 1. 5. 2017)
- Zákon o hazardních hrách č. 186/2016 Sb. (platný od 1. 1. 2017)
- Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MŠMT-21149/2016)
- Metodické doporučení k prevenci rizikového chování dětí, žáků a studentů ve školách a ve školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 + přílohy pro jednotlivé typy rizikového chování: 1. Návykové látky, 2. Rizikové chování v dopravě, 3. Poruchy příjmu potravy, 4. Alkohol, 5. Syndrom CAN, 6. Školní šikanování, 7. Kyberšikana, 8. Homofobie, 9. Extremismus, rasismus, xenofobie, antisemitismus, 10. Vandalismus, 11. Záškoláctví, 12. Krádeže, 13. Tabák, 14. Krizové situace spojené s násilím, 15. Netolismus, 16. Sebepoškozování, 17. Nová náboženská hnutí, 18. Rizikové sexuální chování, 19. Příslušnost k subkulturám, 20. Domácí násilí, 21. Hazardní hraní
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance, č. j. 14423/99-22
- Metodický pokyn k jednotnému postupu při uvolňování a omlouvání žáků z vyučování, prevenci a postihu záškoláctví, č. j. 10194/2002-14.
- Spolupráce předškolních zařízení, škol a školských zařízení s Policií ČR při prevenci a při vyšetřování kriminality dětí a mládeže a kriminality na dětech a mládeži páchané, č. j. 25884/2003-24
- Metodický pokyn k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT č. j. 37014/2005-25

1.1 Hlavní cíl programu

Základním principem strategie prevence rizikového chování je na naší škole výchova žáků ke zdravému životnímu stylu s cílem zabránit výskytu rizikového chování v daných oblastech, jejich sociální a osobnostní rozvoj a rozvoj jejich komunikačních dovedností. Předcházení rizikového chování na škole slouží začlenění preventivního programu do osnov a učebních plánů školního vzdělávacího programu školy, zapracováním do školního řádu a vnitřního řádu a řešením aktuálních problémů souvisejících s výskytem rizikového chování ve škole. Preventivní program je založen na podpoře vlastní aktivity žáků, pestrosti forem preventivní práce, zapojení celého pedagogického sboru školy a spolupráci se zákonnými zástupci žáků školy. Velmi důležitou oblastí je podpora smysluplného využívání volného času.

1.2 Garant programu a jeho spolupracovníci

Za koordinaci preventivních aktivit zodpovídá školní metodik prevence rizikového chování Mgr. Šárka Miketová (dále jen ŠMP).

ŠMP spolupracuje s ostatními pedagogickými pracovníky školy, s odborníky a institucemi zabývajícími se problematikou rizikového chování žáků, seznamuje ředitele školy s aktualizovaným programem
Garantem preventivního programu je ředitel školy.

1.3 Popis výchozí situace (vnitřní a vnější zdroje)

1.3.1 Charakteristika školy a její specifika

Typ školy:

střední škola v menším městě, sídlící v jedné budově na předměstí u frekventované křižovatky spojující město s průmyslovou zónou a s rychlostní komunikací R 35. V hlavní budově sídlí škola s moderně vybavenými učebnami, ve dalších budovách, které se nacházejí asi 150 metrů od hlavní budovy je domov mládeže, ve kterém je ubytováno 46 žáků. Areál školy tvoří dále venkovní hřiště, které slouží převážně k výuce tělesné výchovy a k volnočasovým aktivitám a sportovní hala. Škola má dlouholetou tradici, žáci dojíždějí i z jiných spádových oblastí, problematická je dopravní obslužnost z některých regionů

Počet žáků školy: 107

Počet tříd: 5

Počet oborů: 2 čtyřleté obory s maturitou – Obchodní akademie, Informační technologie

Rizikové faktory: problematické je chování žáků mimo vlastní prostor školy před zahájením a po skončení vyučování, velkým problémem je kouření žáků před budovou školy

Riziková místa: rizikovým místem ve škole je prostor šaten, přízemí a prostory WC a občerstvovací místnost v 1. patře budovy SŠ, rizikovým místem vnějšího okolí školy je zejména bezprostřední okolí školy, prostor před budovou domova mládeže, autobusové zastávky a komunikace mezi školou a sousedními obytnými budovami.

2 Informační zdroje

2.1 Vnitřní informační zdroje

Odborná a metodická literatura

- Učitelské noviny
- Prevence – odborný časopis
- Třídní učitel - časopis
- Drogy – poznej svého nepřítele
- Řekni drogám ne
- Sám sebou
- Griffinová, Musson, Allenová, Kissingerová: Cesta ke svobodě
- Gábal I.: Etnické menšiny ve střední Evropě
- Strejčková A. a kol: Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)
- Trestní zákoník č. 40/2009 Sb.

- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže, č. 218/2003 Sb.
- Zákon o sociálně právní ochraně dětí, č. 359/1999 Sb.

Webové stránky školy

www.oam.cz

e-mailová adresa ŠMP

miketova@oam.cz

2.2 Vnější informační zdroje

Webové stránky: viz příloha č. 6

Kontakty na organizace:

1. **PPP a SPC Olomouckého kraje**, pracoviště Šumperk, detašované pracoviště Mohelnice, Olomoucká 41, 789 85 Mohelnice, pppmohelnice@seznam.cz, tel.: 583 430 576
2. **SPC při ZŠ a MŠ Schola Viva, o.p.s** – Erbenova 6, 787 01 Šumperk, viva@schola-viva.cz, tel. 583 214 153
3. **Policie ČR** - Obvodní oddělení Mohelnice, Generála Svobody 473/22, 789 85 Mohelnice, supoopmohel@mvcr.cz, tel. 974 779 721
4. **Policie ČR** – pracoviště Šumperk, p. Vybíhalová, tel. 974779208
5. **P-centrum**, spolek, Lafayettova 47/9, 779 00 Olomouc, info@p-centrum.cz, tel. 585 221 983
6. **OSPOD, Městský úřad Mohelnice**, U Brány 916/2, 789 85 Mohelnice, Bc. Eva Fričarová – vedoucí odboru sociálních věcí, fricarovae@mohelnice.cz, tel. 583 452 163, 778 438 337, Mgr. Iveta Šolcová – solcovai@mohelnice.cz, tel. 583 452 181, 778 544 142
7. **Olomoucká linka důvěry** – www.e-linka.iporadna.cz
8. **Linka bezpečí**, tel. 116 111
9. **Terapeutické centrum v Olomouckém kraji**, Michalská 2, 779 00 Olomouc, terapie.olk@podaneruce.cz, tel. 773 996 916, 608 229 528
10. **Bílý kruh bezpečí**, Švermova 1002/1, Olomouc 779 00, tel. 585 423 857
11. **Krajský koordinátor primární prevence** – PhDr. Ladislav Spurný, l.spurny@kr-olomoucky.cz, tel. 585 528 545
12. **Oblastní metodik prevence** – Mgr. Petr Halama, PPP a SPC Olomouckého kraje, pracoviště Šumperk, Husitská 12, 789 85 Šumperk, ppp.spk-prevence@seznam.cz, tel. 583 215 279

3 Analýza současné situace

Analýza problematiky rizikového chování žáků ve škole je důležitá pro zjištění aktuálního stavu, stanovení příčin rizikového chování a vytýčení cílů prevence.

V předchozím roce jsme se setkali na naší škole především s těmito typy rizikového chování: záškoláctví, agresivní chování žáků.

Ke stanovení cílů programu byla provedena evaluace preventivních aktivit loňského školního roku.

Z evaluace rizikového chování z předchozího roku vyplývá, že bychom měli vyžadovat striktní dodržování školního řádu a pravidel slušného a bezpečného chování, sledovat absenci žáků a při vyšším počtu zameškaných hodin včas přikročit

k řešení této situace. Je třeba snížit jejich počet, dbát důsledně na kontrolu absence a v případě dlouhodobé či opakované absence žádat potvrzení od lékaře.

Pedagogové a zejména třídní učitelé by měli působit na klima ve třídě a snažit se tak co nejvíce zamezit řešení konfliktů mezi žáky nepřiměřenými prostředky.

Z evaluačního dotazníku pro pedagogy školy vyplynulo, že by měli zájem o další vzdělávání pedagogů v rámci prevence rizikového chování na téma agresivita, rozvoj osobnosti učitele a poskytování první pomoci.

V preventivních aktivitách se zaměříme jak na žáky, tak na učitele.

4 Cíle preventivního programu

4.1 Krátkodobé cíle

Pro žáky

- Na začátek studia je zařazen adaptační kurz. Jeho absolvování by mělo umožnit žákům lépe se poznat, spolupracovat a fungovat jako tým, ve kterém má každý svou důležitou roli. Tento kurz by měl zároveň vytvořit pozitivních vazby nejen ve třídě, ale i mezi žáky a třídním učitelem.
- V průběhu celého školního roku budeme důsledně sledovat absenci všech žáků. Zavedeme pravidelné třídnické hodiny, kde budeme pravidelně žákům připomínat nutnost docházky k úspěšnému ukončení studia
- V průběhu školního roku snížíme počet zameškaných hodin u žáků obou oborů.
- Připravíme přednášku na téma „šikana a kyberšikana“ pro žáky prvního ročníku.
- Zařadíme návštěvu Okresního soudu v Šumperku – pro 3. ročník.
- Zorganizujeme přednášky na téma Právní minimum – obecné právo (3. ročník), Kyberšikana a stalking (1. ročníky), Drogy – 2. ročník)
- V průběhu září a října vytvoříme nabídku volnočasových aktivit pro ubytované žáky, především je důležité nabídnout sportovní a zájmové aktivity, kterými vyplní smysluplně volný čas.
- V průběhu školního roku provedeme monitoring rizikového chování formou on–line dotazníkového šetření ve spolupráci s Českou asociací školních metodiků prevence.
- V průběhu roku budeme důsledně dbát na dodržování školního řádu a zásad slušného chování.

Pro rodiče

Zlepšíme spolupráci s rodiči a motivaci rodičů k většímu zájmu o prospěch a absenci jejich dětí, budeme je motivovat k účasti na třídních schůzkách i dnech otevřených dveří školy

Pro učitele

Během školního roku budou pedagogičtí pracovníci absolvovat tematické semináře s tématy, která si sami vybrali

4.2 Dlouhodobé cíle

- vytvořit funkční preventivní program školy tím, že se do jeho tvorby a realizace zapojí všichni pedagogičtí pracovníci školy
- získat podporu a pochopení všech pedagogických pracovníků školy v otázce nutnosti prevence a její realizace, podporovat průběžné vzdělávání pedagogů v oblasti prevence rizikového chování
- zlepšovat komunikační a asertivní dovednosti žáků, zlepšovat jejich sebeovládání a nenásilné zvládání konfliktů formou interaktivních metod přímo ve výuce
- prostřednictvím pravidelných třídnických hodin zvyšovat sociální kompetence žáků, vést je k zodpovědnosti za svoje chování
- neustálým zlepšováním školního prostředí a podpory pozitivního klimatu ve škole zajistit žákům příjemné a podnětné prostředí, aby do školy chodili „rádi“
- zapojit jiné organizace do preventivního programu školy, využívat nabízené programy nestátních organizací, financovat další vzdělávání pedagogů, využívat dotační programy MŠMT a Olomouckého kraje
- usilovat nadále o dobré vztahy mezi školou a rodinou, podporovat rodiče ve spolupráci se školou
- podporovat volnočasové aktivity a zájmové kroužky pro lepší využívání volného času žáků
- pravidelně navštěvovat a vyhledávat tematická divadelní a filmová představení, přednášky a besedy s odborníky, nabízet četbu knih a časopisů s danou tematikou tak, abychom zvyšovali informovanost žáků v problematických oblastech
- nabídnout rodičům didaktické materiály a poradenskou činnost v pravidelných konzultačních hodinách
- seznámit všechny pracovníky školy s programem proti šikanování
- snížit počet rizikového chování u žáků školy (záškoláctví, potírání projevů šikany, agrese, nadřazenosti atd.)
- vytvořit dlouhodobou funkční strategii školy v oblasti primární prevence
- vytvořit právní vědomí, mravní a morální hodnoty, společenské normy
- udržet příznivé sociální klima – pocit důvěry, atmosféru pohody a klidu
- podporovat výchovu ke zdravému životnímu stylu a osvojení pozitivního sociálního chování

5 Metody práce

Preventivní program je koncipován jako dlouhodobý a komplexní.

5.1 Aktivity pro žáky

Celoročně

Výukové bloky – zaměřené na **nespecifickou prevenci**, která se zabývá posilováním zdravého způsobu života, vlastního sebehodnocení, posílením vztahů s vrstevníky a rodinou, otevřenost a komunikaci (realizace ŠMP, učitelé OBN a odborných předmětů, PPP), nástěnka

Celoročně

Sportovní soutěže

Účast na celoročních sportovních soutěžích v rámci vyučování i ve volném čase podporuje zájem žáků o smysluplné využívání volného času a podporuje zdravý životní styl.

Celoročně

Charitativní sbírky Květinový a Srdíčkový den, Víčka pro Julinku

Celoroční aktivita žáků, která podporuje zájem o celospolečenské problémy a dobrovolnou aktivitou se zapojit do pomoci potřebným.

Specifická všeobecná primární prevence

- přednášky a interaktivní besedy (v rámci školy, spolupráce s PPP, s dalšími organizacemi)
- volnočasové aktivity – sportovní, kulturní (úsek mimo vyučování) – především pro ubytované na DM
- sportovní akce – jednorázové
- poradenská činnost – výchovný poradce, školní metodik prevence, ředitel školy
- kulturní akce – zájezdy do zahraničí, na výstavy, návštěvy kina i divadla, exkurze

Přehled akcí preventivního programu

Specifická prevence

Září 2017

Adaptační kurz 1. ročníků

Jednorázová aktivita s návazností na další práci, má především seznamovací charakter žáků mezi sebou i s třídními učiteli, TU má možnost monitorovat potencionální problémové žáky či problémové situace, kurz organizuje TU ve spolupráci s ŘŠ a žáky 4. ročníku, předpokládaný počet žáků v programu – 40. Výstupem je seznámení žáků a počátek dobré spolupráce.

Přednáška na téma „šikana a kyberšikana“

(co to je?, právní důsledky, sankce, příklady z praxe ...)

Říjen 2017

Přednáška na téma „Poskytování první pomoci“

(určeno pro pedagogické pracovníky)

Listopad 2017

Účast na projektu Bezpečné Šumpersko – Den na Mírově (exkurze ve věznici Mírov) - vybraní žáci 3. ročníku

Prosinec 2017

Návštěva Okresního soudu v Šumperku – žáci 3. ročníku

Jaro 2017

Právní minimum – obecné právo (3. ročník)

Kyberšikana a stalking (1. ročníky)

Drogy (2. ročník)

Dále dle aktuálnosti a časových možností

Přednášky k tématům poruchy příjmu potravy, zdravý životní styl, kouření, první pomoc, láska a vztahy, zubní hygiena – péče o chrup, alkoholismus (je zaměřená na upevnění správných postojů a uvědomění se nebezpečí alkoholismu při dlouhodobé konzumaci alkoholu, také rizik s tím spojených)

Celoročně

Školní výlety, lyžařský a turistický kurz

Aktivity jednotlivých tříd, které podporují spolupráci a sounáležitost jednotlivých skupin, během neformální aktivity TU monitoruje složení skupiny a kooperaci, problémové žáky či aktivity.

Specifická selektivní či indikovaná prevence není v současné době plánovaná, ale v případě, že se objeví problém ve skupině (třídě), případně u jednotlivce bude zahájena práce ve spolupráci s dalšími odborníky na prevenci právě u těchto specifických případů.

Přehled témat souvisejících s preventivním programem, která jsou realizována v rámci jednotlivých předmětů

1. ročník

PCS

- Zákon o ochraně dat, osobních údajů a autorských práv

HRW

- BOZP – bezpečnost technických zařízení
- Životní prostředí – recyklace, použité materiály

NEJ

- Mezilidské vztahy, volnočasové aktivity, problémy ve škole

CJL

- Základy teorie komunikace

HOZ

- Sociální problémy lidstva, jazyková a náboženská rozmanitost

TEV

- První pomoc při zlomeninách, nebezpečí lavin

OBN

- Volný čas a jeho pozitivní využívání
- Patologické jevy – závislosti a jejich vliv na destrukci osobnosti
- Lidská práva, obsah, pojetí, dodržování
- Rodina, sociální zabezpečení rodiny

DEJ

- Budování demokracie v ČR

- Demokracie a diktatura
- Globalizace

2. ročník

NEJ

- Zdraví, hygiena, životní styl

TEV

- První pomoc při úrazech, umělé dýchání

ZPV

- Člověk a životní prostředí – nakládání s odpady

TEA

- Ochrana dat

OBN

- Etika

3. ročník

PSI

- Bezpečnost v počítačových sítích

ANJ

- Problémy mladistvých
- Zdravý životní styl

NEJ

- Mezilidské vztahy
- Výběr povolání

TEV

- První pomoc při hromadném neštěstí, při poranění tlakovou vlnou

PEK

- Interpersonální komunikace a společenský styk

Právo

- Občanské a rodinné právo
- Pracovní právo

4. ročník

OBN

- Osobnost, vývoj, normalita a patologie osobnosti
- Učení a jeho výsledky, metody učení
- Člověk jako součást společnosti
- Psychologie práce
- Základy etiky
- Člověk a právo

ANJ

- Volnočasové aktivity
- Zdraví, životní styl mladých lidí
- Ochrana přírody

RUJ

- Ochrana přírody

NEJ

- Životní prostředí
- TEV
- První pomoc při tepelném poranění, zasažení organismu chemickou látkou, výkony zachraňující život
- ZPV
- Člověk a životní prostředí – nakládání s odpady
 - Právo
 - Občanské a rodinné právo
 - Pracovní právo

5.2 Aktivity pedagogů

Vzdělávací semináře pedagogů (v rámci školy, NIDV, PPP, UP aj.)

- vzdělávání ŠMP – absolvování seminářů dle nabídky odborných pracovišť a PPP Olomouc
- vzdělávání VP – semináře dle nabídky
- pro všechny pedagogy –
semináře k tématům: agresivita, závislostní chování
- porady pedagogů – ŠMP informuje ostatní pedagogy o novinkách v resortu primární prevence
- aktuality v rámci primární prevence jsou vyvěšovány na nástěnku ve sborovně, rozesílány e-mailem

5.3 Spolupráce s rodiči

- Rodiče mohou kontaktovat pedagogické pracovníky pomocí e-mailu, telefonu nebo si mohou domluvit osobní schůzku.
- Na začátku roku jsou rodiče informováni o konzultačních hodinách třídních učitelů, ŠMP a VP.
- Na začátku studia jsou rodiče informováni o realizaci preventivních aktivit na škole
- Jednou za pololetí jsou realizovány třídní schůzky.
- Na třídních schůzkách jsou rodiče informováni o postupech v rámci prevence rizikového chování, aktuálně o kouření nezletilých žáků.
- Na třídních schůzkách jsou zjišťovány potřeby rodičů.
- Znamky ze všech předmětů jsou zveřejňovány na stránkách školy, průběžná aktualizace je samozřejmostí.
- Členem Školské rady OA Mohelnice je také zástupce z řad rodičů (podílí se aktivně na školních aktivitách).
- V případě problému (výchovního, studijního, zdravotního, sociálního atd.) s žákem jsou rodiče školou kontaktováni, informováni o problému. Společně (žák, rodiče, škola) problém řeší.
- Rodiče mají plán prevence k dispozici na webových stránkách školy.
- Rodiče jsou hromadně informováni prostřednictvím internetových stránek školy o všech změnách ve školním rozvrhu, o školních akcích a dalších aktivitách.

6 Plán evaluace

- Zda bylo dosaženo cílů preventivního programu, budeme zjišťovat pozorováním po celou dobu průběhu preventivních aktivit ve školním roce. Během celého roku budou probíhat jednotlivé preventivní aktivity, po jejichž skončení získáme dotázaním a zhodnocením zpětnou vazbu od žáků i pedagogů.
- V červnu zhodnotíme a sečteme počet zameškaných hodin a vyhodnotíme, zda došlo k poklesu absence u žáků všech oborů. Dále vyhodnotíme, formou krátkého dotazníku pro ubytované žáky, zda byla zprostředkována žákům v průběhu roku dostatečná nabídka volnočasových aktivit.
- Krátkým evaluačním dotazníkem v řadách pedagogů zjistíme, zda uskutečněné vzdělávací semináře k problematice agresivity a závislostního chování splnily svůj účel.

Minimální preventivní plán může být doplňován dle potřeby na základě získání dalších poznatků.

Mgr. Šárka Miketová
školní metodik prevence

Mgr. Josef Peškar
ředitel školy

7 Přílohy

1. Krizový plán školy – strategie postupu řešení v případě zjištění rizikového chování
2. Školní program proti šikanování
3. Přehled nabídky volnočasových aktivit
4. Klíč pro komunikaci s osobou s autismem
5. Slovníček odborných pojmů
6. Internetové zdroje

Příloha č. 1

Krizový plán školy - strategie postupu řešení v případě zjištění rizikového chování

Dojde-li k porušení školního řádu, týkajícího se držení, distribuce a užívání návykových látek v prostorách školy nebo výskytu jiného rizikového chování (šikana, rasismus, ...) bude postupováno dle školního řádu a metodického pokynu MŠMT ČR č. j.: 21291/2010-28 takto:

1. Individuální pohovor se žákem (dle konkrétní situace – třídní učitel, výchovný poradce, metodik prevence nebo ředitel)
2. Podle zjištěných informací spolupráce s rodinou
3. Doporučení a zprostředkování kontaktu s odborníky
4. V případě nezájmu rodičů kontaktování odboru sociálních věcí, orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)
5. V případě dealerství oznámení Policii ČR.

Postup školy při vzniku problémů v oblasti zneužívání návykových látek

U žáka byly nalezeny návykové látky

1. Učitel odebere za přítomnosti svědka látku a uloží ji na bezpečné místo (do školního sejfu) s písemným záznamem o případu.
2. Oznámí tuto skutečnost řediteli školy.
3. Učitel není dovoleno bez svolení žáka provádět šetření. Toto je oprávněna pouze Policie ČR u osob podezřelých ze zneužívání návykových látek.
4. Ředitel školy informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ Policii ČR.
5. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Na půdě školy je nalezen žák pod vlivem návykových látek nebo trpí abstinenčními příznaky

1. Učitel, který nalezne žáka pod vlivem návykových látek nebo žáka trpícího abstinenčními příznaky, zajistí žákovi bezpečnost (dá ho okamžitě pod dohled TU, případně jiného učitele a okamžitě kontaktuje rodiče, případně zdravotnické zařízení).
2. Učitel případ okamžitě nahlásí vedení školy.
3. Učitel provede ve spolupráci s výchovným poradcem či metodikem prevence zápis o daném případě.
4. Ředitel školy informuje rodiče žáka a rozhodne, zda je nutné postoupit případ Policii ČR z důvodu zneužívání a distribuce drog.
5. Po návratu žáka do školy provede třídní učitel, případně výchovný poradce pohovor se žákem. Doporučí mu rozhovor s odborníkem, zpočátku třeba přes linku důvěry, dále poskytne kontakt na odborníky ze zdravotnického zařízení, P-centra, PPP, apod.
6. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Žák se svěří s tím, že užívá návykové látky

1. Učitel nabídne radu a podporu nebo se obrátí na výchovného poradce. Doporučí žákovi rozhovor s odborníkem např. ze zdravotnického zařízení, P-centra, PPP apod. Případně se žakovým souhlasem příslušné zařízení (např. PPP) okamžitě kontaktuje.
2. Pokud půjde o nezletilého žáka, je nutné ho přesvědčit o nutnosti kontaktovat rodiče a vše jim vhodnou formou oznámit. Zachování mlčenlivosti vzhledem k věku žáka je nevyhovující pro obě strany.

Na půdě školy byly nalezeny návykové látky nebo vybavení k jejich užívání

1. Nálezce z řad učitelů návykové látky nebo vybavení zajistí jejich bezpečné uložení.
2. Provede záznam o případu za přítomnosti svědka.
3. Informuje ředitele školy nebo jeho zástupce.
4. Ředitel školy nebo jeho zástupce kontaktuje Policii ČR.

Žák je přistižen při prodeji či distribuci návykových látek

1. Pedagog či jiný pracovník školy odebere látku a uloží ji na bezpečném místě (do školního sejfu) se záznamem o případu a za přítomnosti svědka.
2. Pedagog či jiný pracovník školy kontaktuje výchovného poradce či metodika prevence a ten prodiskutuje případ se žákem. Provede zápis o pohovoru.
3. Pedagog či jiný pracovník školy vše oznámí řediteli školy.
4. Ředitel školy kontaktuje Policii ČR z důvodu porušení § 217 trestního zákona (ohrožení mravní výchovy mládeže) a prostřednictvím třídního učitele vše oznámí rodičům žáka.
5. Ředitel školy rozhodne o případném potrestání žáka a prostřednictvím TU informuje rodiče.

Postup školy v případě neomluvené či zvýšené omluvené absence žáků

1. Dobu a způsob uvolnění žáka ze školního vyučování stanoví školní řád.
2. Školní docházku žáků třídy eviduje třídní učitel.
3. Na prevenci záškoláctví se podílí třídní učitel, výchovný poradce a školní metodik prevence ve spolupráci s ostatními učiteli a zákonnými zástupci žáka. Součástí prevence je:
 - pravidelné zpracování dokumentace o absenci žáků
 - součinnost se zákonnými zástupci
 - analýza příčin záškoláctví včetně přijetí příslušných opatření
 - výchovné pohovory se žáky
4. Škola prostřednictvím TU může požadovat, pokud to považuje za nezbytné, jako součást omluvenky vystavené zákonným zástupcem či zletilým žákem i doložení nepřítomnosti žáka z důvodu nemoci ošetřujícím lékařem a to pouze v případě, že nepřítomnost žáka ve škole přesáhne tři dny školního vyučování.
5. Ve zcela výjimečných, individuálně stanovených případech (především v případě, časté nepřítomnosti žáka nasvědčující zanedbávání školní docházky) může škola požadovat jako součást omluvenky potvrzení ošetřujícího lékaře o nemoci žáka i v případě nepřítomnosti, která nedosahuje délky uvedené v předchozím odstavci.

6. Třídní učitel je povinen sledovat jak omluvenou, tak neomluvenou absenci žáka. V případě, že se žák neúčastní po dobu nejméně 5 vyučovacích dnů vyučování a jeho neúčast není omluvena, informuje TU ředitele školy, dále vyzve písemně zletilého žáka nebo zákonného zástupce nezletilého žáka, aby neprodleně doložil důvody žákovy nepřítomnosti; zároveň upozorní, že jinak bude žák posuzován, jako by vzdělávání zanechal. Žák, který do 10 dnů od doručení výzvy nenastoupí nebo nedoloží důvod nepřítomnosti, může být posuzován, jako by vzdělávání zanechal a tímto dnem přestává být žákem školy.
7. Neomluvenou nepřítomnost do součtu 10 vyučovacích hodin řeší se zákonným zástupcem žáka nebo zletilým žákem třídní učitel formou pohovoru, na který je zákonný zástupce nebo zletilý žák prokazatelně pozván.
8. Při počtu neomluvených hodin nad 10 informuje TU ředitele školy, který svolá školní výchovnou komisi, které se zúčastní mj. ŠMP, výchovný poradce, zákonný zástupce žáka, příp. orgán sociálně právní ochrany dětí
9. V případě, že neomluvená nepřítomnost žáka přesáhne 25 hodin, informuje TU ředitele školy. Ten zašle bezodkladně oznámení o pokračujícím záškoláctví s náležitou dokumentací příslušnému orgánu sociálně právní ochrany dětí.

Příloha č. 2

Školní program proti šikanování

Program je vytvořen na základě Metodického doporučení MŠMT k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č. j. 21291/2010-28 a Metodického pokynu MŠMT k řešení šikanování ve školách a školských zařízeních č. j. 22294/2013-1.

Existence programu proti šikanování vymezuje postoj školy vůči problému výskytu šikany na školách.

Program proti šikanování má přispívat k vytváření bezpečného prostoru, respektujícího a vstřícného prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy pro případ řešení šikanování. Je určen pedagogickým i nepedagogickým pracovníkům školy a stejně tak žákům a jejich rodičům.

Základem prevence šikanování a násilí je podpora pozitivních vzájemných vztahů mezi žáky a mezi žáky a učiteli, a to zejména:

- podpora solidarity a tolerance
- podpora vědomí sounáležitosti
- vytváření podmínek pro zapojení všech žáků do aktivit třídy a školy
- rozvoj spolupráce mezi žáky a jejich vzájemného respektu
- rozvíjení jednání v souladu s právními normami a s důrazem na právní odpovědnost jedince.

1. Charakteristika šikany

Šikana je agresivní chování ze strany žáka/ů vůči žákovi nebo skupině žáků či učiteli, které se v čase opakuje (nikoli nutně) a je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně, sociálně a/nebo v případě šikany učitele také profesionálně. Šikana je dále charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoučelností agrese.

Podoby šikany:

Přímá šikana může mít podobu fyzickou (např. bití, plivání, tahání za vlasy), verbální (např. vulgární nadávky, zraňující komentáře k rase, národnosti, etnicitě, náboženství nebo sexualitě, výhrůžky, násilné a manipulativní příkazy); nebo neverbální (např. urážlivá gesta a zvuky, zírání, používání zastrašujících nebo výhrůžných výrazů ve tváři, nebo v řeči těla, ničení/schovávání/kradení věcí nebo učebních pomůcek).

Nepřímá šikana má za cíl způsobit emocionální a psychologické utrpení a poškodit sociální status oběti. Tato šikana je vykonávána způsobem, kdy útočník působí bolest tak, aby to vypadalo, že žádný takový záměr ve skutečnosti nemá. Hlavní agresor k útoku často využívá prostředníka, neútočí přímo. Nepřímá šikana je většinou nefyzická, nicméně v některých případech může být také třetí strana manipulována do situace, kdy má zapříčinit fyzické ublížení. Nefyzické formy

nepřímé šikany pak mohou zahrnovat záměrnou ignoraci nebo izolování žáka nebo učitele rozšiřování zákeřných pomluv a lží, neoprávněná nařčení ze sexuálního obtěžování nebo nespravedlivého hodnocení (u učitele), ničení pověsti a reputace, ponižování před ostatními žáky i pedagogy, nepříjemné sexuální provokace.

Jednou z nejčastějších forem šikany je také elektronická šikana, tj. **kyberšikana**, která může mít podobu např. zakládání falešných profilů na jméno žáka či učitele s dehonestujícím obsahem, prezentace ponižujících videí na portálech, jako je youtube.com, spoluzaci.cz nebo facebook.com apod., prezentace zraňujících komentářů na webu, rozesílání vulgárních nebo výhružných koláží s tváří žáka nebo učitele či příslušníků jeho rodiny, výhružné SMS nebo e-maily apod. Oproti šikaně tváří v tvář má kyberšikana ze své podstaty mnohem větší dosah, čímž ještě více zhoršuje prožívání oběti. Pokud je oběť šikanována ve třídě, svědky pomluv, nadávek, posmívání a ztrapňování je max. několik desítek lidí. V prostředí internetu může být svědkem (ale i útočníkem) stejného chování i několik desítek tisíc lidí. Kyberšikana bývá u dětí školního věku často doplňkem klasické přímé a nepřímé šikany. Je tedy důležité při řešení prověřit případné souvislosti s klasickou šikanou. Tedy pokud probíhá klasická šikana (např. nadávky, ponižování), je nutné zjistit situaci oběti v kyberprostoru (mobil, profil, chat apod.) a naopak. Škola by se kyberšikanou měla zabývat vždy, když se o ní dozví. Základním úkolem musí být zmapování konkrétního případu, které škole pomůže rozhodnout se pro správný postup řešení.

Hranice, která odlišuje šikanování od škádlení nebo agrese, bývá někdy nezřetelná. U žáků se za šikanování nepovažuje **škádlení nebo agrese**, které nemá znaky šikanování. Jedním z rozlišujících prvků je schopnost žáka škádlení opětovat, bránit se mu, zastavit ho. Ve chvíli, kdy se žák škádlení nebo agresi neumí nebo nemůže bránit, cítí se bezradný a bezmocný, a přesto škádlení nebo agrese pokračuje, pak toto chování přerůstá v šikanu. Podobně, jedná-li se o šikanu pedagoga žáky, pak šikana není zlobení a nerespektování ze strany žáků, které postrádá znaky šikany. Naopak přerůstá v šikanu, stává-li se vědomým, záměrným, úmyslným a cítí-li pedagog, že není v jeho moci jej zastavit, cítí se bezbranně, ztrácí autoritu a poměr sil v rolích žák/žáci x pedagog se obrací.

Většina obětí šikany a jejích svědků se snaží situaci udržet co nejdéle **v tajnosti**, bojí se někomu svěřit. Důsledkem může být podcenění závažnosti a rozsahu výskytu šikany nebo obtížné nalezení útočníků. Proto je v prevenci velmi důležité zaměřit se specificky na identifikaci rizikových znaků a signálů pro výskyt šikany.

Důvodem nebo obsahem šikany může být jakákoli odlišnost žáka nebo pedagoga, např. fyzická zdatnost, vzhled, hmotnost, barva pleti, tělesná neobratnost, inteligence - snížení rozumových schopností, nebo naopak nadání, jazyková (komunikační) bariéra, socioekonomická odlišnost, psychická odlišnost, speciální vzdělávací potřeby žáka apod. Šikana může mít také specifický obraz, odehrává-li se ve vztahu k žákům nebo pedagogům z důvodu etnicity (v ČR bývá v této souvislosti nejčastější anticiganismus), rasové nebo národnostní příslušnosti, náboženského vyznání nebo víry (často také v kombinaci s pohlavím např. muslimské dívky, židovští chlapi apod.), sexuální orientace (nejčastěji proti homosexuálům) apod.

2. Jak poznat šikanu

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřenyiny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit.

Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přízrůsobovací konflikty nejsou vzácností!

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávislivým, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, šťouchání, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Čeho by si měli všimnout rodiče?

- Za dítětem nepřicházejí domů spolužáci nebo jiní kamarádi.
- Dítě nemá kamaráda, s nímž by trávalo volný čas, s nímž by se telefonovalo apod.
- Dítě není zváno na návštěvu k jiným dětem.
- Nechuť jít ráno do školy (zvláště když dříve mělo dítě školu rádo). Dítě odkládá odchod z domova, případně je na něm možno při bedlivější pozornosti pozorovat strach.

- Ztráta chuti k jídlu.
- Dítě nechodí do školy a ze školy nejkratší cestou, případně střídá různé cesty, prosí o dovoz či odvoz autem.
- Dítě chodí domů ze školy hladové (agresoři mu berou svačinu nebo peníze na svačinu).
- Usíná s pláčem, má neklidný spánek, křičí ze snu, např. "Nechte mě!"
- Dítě ztrácí zájem o učení a schopnost soustředit se na ně.
- Dítě bývá doma smutné či apatické nebo se objeví výkyvy nálad, zmínky o možné sebevraždě.
- Odmítá svěřit se s tím, co je trápí.
- Dítě žádá o peníze, přičemž udává nevěrohodné důvody (například opakovaně říká, že je ztratilo), případně doma krade peníze.
- Dítě nápadně často hlásí ztrátu osobních věcí.
- Dítě je neobvykle, nečekaně agresivní k sourozencům nebo jiným dětem, možná projevuje i zlobu vůči rodičům.
- Dítě si stěžuje na neurčité bolesti břicha nebo hlavy, možná ráno zvrací, snaží se zůstat doma. Své zdravotní obtíže může přehánět, případně i simulovat (manipulace s teploměrem apod.)
- Dítě se vyhýbá docházce do školy.
- Dítě se zdržuje doma víc, než mělo ve zvyku.

3. Stádia šikany podle Koláře

První stadium: Zrod ostrakismu

Jde o mírné, převážně psychické formy násilí, kdy se okrajový člen skupiny necítí dobře. Je neoblíben a není uznáván. Ostatní ho více či méně odmítají, nebaví se s ním, pomlouvají ho, spřádají proti němu intriky, dělají na jeho účet „drobné“ legrácky apod. Tato situace je již zárodečnou podobou šikanování a obsahuje riziko dalšího negativního vývoje.

Druhé stadium: Fyzická agrese a přitvrzování manipulace

V zátěžových situacích, kdy ve skupině stoupá napětí, začnou ostrakizovaní žáci sloužit jako hromosvod. Spolužáci si na nich odreagovávají nepříjemné pocity například z očekávané těžké písemné práce, z konfliktu s učitelem nebo prostě jen z toho, že chození do školy je obtěžuje. Manipulace se přitvrzuje a objevuje se zprvu ponejvíce subtilní fyzická agrese.

Třetí stadium (klíčový moment): Vytvoření jádra

Vytváří se skupina agresorů, úderné jádro. Tito šířitelé „viru“ začnou spolupracovat a systematicky, nikoliv již pouze náhodně, šikanovat nejvhodnější oběti. V počátku se stávají jejich oběťmi ti, kteří jsou už osvědčeným objektem ostrakizování. Jde o žáky, kteří jsou v hierarchii nejnižší, tedy ti „slabí“.

Čtvrté stadium: Většina přijímá normy

Normy agresorů jsou přijaty většinou a stanou se nepsaným zákonem. V této době získává neformální tlak ke konformitě novou dynamiku a málokdo se mu dokáže postavit. U členů „virem“ přemožené skupiny dochází k vytvoření jakési alternativní identity, která je zcela poplatná vůdcům. I mírní a ukáznění žáci se začnou chovat krutě – aktivně se účastní týrání spolužáka a prožívají při tom uspokojení.

Páté stadium: Totalita neboli dokonalá šikana

Násilí jako normu přijímají všichni členové třídy. Šikanování se stává skupinovým

programem. Obrazně řečeno nastává éra „vykořisťování“. Žáci jsou rozděleni na dvě sorty lidí, které jsem pro přehlednost označil jako „otrokáře“ a „otroky“. Jedni mají všechna práva, ti druzí nemají práva žádná.

4. Co dělat v případě podezření na šikanu

Co udělá rodič?

- Pokud se Vám dítě svěří se svým trápením, důvěřujte mu, podpořte ho a slibte pomoci.
- Pokuste se zjistit co nejvíce informací.
- Informujte školu o podezření na šikanování. Obrátit se můžete na třídního učitele, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo vedení školy. Navštivte nás.
- Při řešení problému spolupracujte se školou. Budeme respektovat Váš požadavek na zachování důvěrnosti informací.

Co udělá škola?

Zmapování situace

V průběhu prvního pololetí školního roku bude provedeno dotazníkové šetření u všech žáků školy, žáci budou hodnotit své vztahy se spolužáky. Dotazník zadá a vyhodnotí ŠMP. Na základě získaných informací a ve spolupráci s třídními učiteli bude pracováno s jednotlivými třídami a skupinami. V rámci třídnických hodin budou posilovány dobré vztahy. S výsledky budou seznámeni všichni učitelé.

Motivace pedagogů pro změnu, další vzdělávání pedagogů

Na začátku roku seznámí ŠMP všechny pedagogické pracovníky školy s programem proti šikanování, proškolí je ve znalostech dané problematiky a seznámí je s postupem řešení v případě šikany. Pedagogové budou dále motivováni a vybíráni pro další vzdělávací semináře v problematice šikany a jiného rizikového chování.

Užší realizační tým

Tvoří ho ředitel školy, zástupce ředitele, hlavní vychovatel domova mládeže, školní metodik prevence, výchovný poradce, příp. třídní učitel.

5. Společný postup při řešení šikanování

Kdy je nutné začít vyšetřovat šikanu?

- rodiče oznámí podezření na šikanování nebo žádají o vyšetření týrání jejich dítěte
- dojde k „provalení“ šikanování (učitel je svědkem fyzického útoku, oběť má viditelná zranění)
- oběť nebo její kamarád případ nahlásí učiteli
- šikana vyjde najevo při vyhodnocení monitorování (dotazníků)
- při nepřímo varujících signálech, kdy žák vysílá skryté signály o pomoc (žák vchází do třídy až po učiteli, postává osamoceně, nemá kamaráda, je smutný, ustrašený, má nadměrnou absenci, náhle se mu zhorší prospěch apod.) nebo při známkách subtilního násilí a manipulace (žák je přehlížen, odmítán,

- dostává příkazy a snaží se jim vyhovět, ostatní mu ničí věci a je terčem různých žertíků, třída se mu směje, nadává mu, ostatní do něj strkají, „dobrovolně“ jim dává svačinu).
- Při hodnocení projevů vždy posuzujeme, zda jsou přítomny znaky šikanování: samoučelnost agrese a nepoměr sil.

Kdo řeší šikanu a s kým spolupracuje?

školní metodik prevence s výchovným poradcem, vedením školy, třídním učitelem, se školským poradenským zařízením, příp. jinými odborníky

Postup pedagoga:

pokud je pedagog informován o šikaně nebo pojme podezření na šikanování, zahájí okamžitě vyšetřování ve spolupráci se školním metodikem prevence a výchovným poradcem, informuje ředitele

Postup ředitele školy:

- přijme informaci o šikanování (od pedagoga, rodiče, žáka).
- rozhodne se, zda škola zvládne řešení šikany vlastními silami nebo zda potřebuje pomoc zvenčí (PPP, SVP, Policie ČR).
- v případě prokazatelných jevů šikany jmenuje pracovníky, kteří se budou podílet na jejím vyšetřování dle jeho pokynů.
- zajistí informování rodičů o vyšetřování šikany, které řídí.
- v případě potřeby je nutné zajistit zprostředkování odborné péče.
- v případě nutnosti doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu.
- v mimořádných případech podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu.
- při podezření, že šikanování naplnilo podstatu trestného činu (provinění), oznámí tuto skutečnost Policii ČR.
- projedná v pedagogické radě potrestání agresorů.

Na co se zaměřit

- Je nutno zdokumentovat odpovědi na následující otázky:
- Kdo je obětí, popřípadě kolik je obětí?
- Kdo je agresor, popřípadě kolik je agresorů, kdo z nich je iniciátor, kdo aktivní účastník a kdo je obětí i agresorem?
- Co, kdy, kde a jak dělali agresoři konkrétním obětím?
- K jak závažným agresivním a manipulativním projevům došlo?
- Jak dlouho šikanování trvá?
- V případě, že je informátorem rodič, nesmíme jeho výpověď zpochybňovat, ale věc neodkladně řešit.
- Domluvit se s rodiči na spolupráci, na způsobu ochrany dítěte a naznačit příští kroky.
- V případě, že je informátorem sama oběť, je důležité, aby o tom nevěděli ostatní žáci a abychom ji ochránili před agresory.

Postup ŠMP a VP

Wyšetřování počáteční šikany (se standardní formou)

- rozhovor s těmi, kteří na šikanování upozornili a s oběťmi.
- nalezení vhodných svědků - vybereme žáky, kteří s oběťmi kamarádí nebo ji alespoň neodmítají, žáky, kteří jsou nezávislí na agresorech.
- individuální, případně konfrontační rozhovory se svědky (nikoli však konfrontace obětí a agresorů) - důležité je, abychom rozhovory organizovali tak, aby o nich druzí nevěděli.
- zajištění ochrany obětem - po celou dobu vyšetřování je nutné ochránit oběť, zvýšit dozor, zorganizovat bezpečné příchody a odchody dítěte, v nutném případě nechat dítě doma.
- rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi - následuje až po shromáždění důkazů! Slouží k zastavení agrese, upozorníme je, že při jakémkoli náznaku šikanování bude jejich potrestání přísnější, případně bude nahlášeno policii, naopak, pokud budou mít snahu napravit situaci, může to zmírnit kázeňská opatření.
- realizace metody usmíření nebo metody vnějšího nátlaku (výchovní pohovor, výchovní komise s agresorem a jeho rodiči).
- třídnická hodina (o způsobu potrestání agresorů informujeme celou třídu. Je třeba s touto třídou nadále pracovat, rozvíjet kamarádké a bezpečné vztahy. Můžeme se také obrátit na odborníky Střediska výchovní péče, PPP...
- rozhovor s rodiči - úkolem je informovat rodiče o zjištěních a závěrech školy a domluvit se na dalších opatřeních
- v případě nutnosti – třídní schůzka.
- práce s celou třídou.

Wyšetřování pokročilé šikany s neobvyklou formou – výbuch skupinového násilí vůči oběti

- překonání šoku pedagogického pracovníka a bezprostřední záchrana oběti, zastavení skupinového násilí.
- domluva pedagogických pracovníků na spolupráci a postupu vyšetřování.
- zabránění domluvě agresorů na křivé výpovědi
- pokračující pomoc a podpora oběti.
- oznámení Policii ČR
- vlastní vyšetřování – rozhovor s oběťmi a informátory, nalezení nejslabších článků nespolupracujících svědků, individuální nebo konfrontační rozhovory se svědky, rozhovory s agresory, případně jejich konfrontace
- léčba – metoda vnějšího nátlaku a změna konstelace skupiny.

V rámci první pomoci je nutné při pokročilých, brutálních a kriminálních šikanách spolupracovat s dalšími institucemi a orgány, a to zejména s pedagogicko-psychologickou poradnou, střediskem výchovní péče, orgánem sociálně právní ochrany dítěte, Policií ČR.

V případě negativních dopadů šikanování na oběť je nutné zprostředkovat jí péči pedagogicko-psychologické poradny, střediska výchovní péče, speciálně pedagogického centra nebo dalších odborníků – klinických psychologů, psychoterapeutů nebo psychiatrů.

Výchovná opatření

- napomenutí a důtka třídního učitele, důtka ředitele školy,
- snížená známka z chování,
- ve zvlášť závažných případech podmíněčné vyloučení a vyloučení ze školy.

V mimořádných případech se užijí další opatření:

- ředitel školy doporučí rodičům dobrovolné umístění dítěte do pobytového oddělení SVP, případně doporučí realizovat dobrovolný diagnostický pobyt žáka v místně příslušném diagnostickém ústavu,
- ředitel školy podá návrh orgánu sociálně právní ochrany dítěte k zahájení práce s rodinou, případně k zahájení řízení o nařízení předběžného opatření či ústavní výchovy s následným umístěním v diagnostickém ústavu,
- v případě, že šikana naplňuje skutkovou podstatu trestného činu podle z. č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, podává ředitel školy trestní oznámení na Policii ČR.

-

Primární prevence v třídnických hodinách

- časovým prostorem třídního učitele pro uskutečňování programu jsou třídnické hodiny
- účastníci by měli sedět v kruhu, aby na sebe vzájemně viděli a mohli spolu
- komunikovat bez překážek
- obsah setkání by měl zahrnovat: zahájení, aktuální témata, připomínky a dotazy,
- komunikace by měla být otevřená, každý má prostor se vyjádřit
- je nutné vytvořit specifická pravidla komunikace, o které se během práce TU opírá
- během setkání se nastavují normy, TU dává jasně najevo, že šikana nebude trpěna

Primární prevence ve výuce

Viz Preventivní program OA Mohelnice kapitola 5 Metody práce

Primární prevence ve školních i mimoškolních programech mimo vyučování

Viz Preventivní program OA Mohelnice kapitola 5 Metody práce

Ochranný režim

Ochrana žáků před šikanou je zakotvena ve školním řádu.

Před vyučováním a o přestávkách je zajištěn dohled pedagogů, ve výchově mimo vyučování je zajištěn dohled vychovatelů – pedagogických pracovníků na domově mládeže a v prostoru školy a školní jídelny.

Ve škole funguje schránka důvěry.

Spolupráce s rodiči

Úkolem každého učitele je získat rodiče ke spolupráci na pravidelných třídních schůzkách. Na začátku studia je rodičům rozeslán (rozdán) informační dopis, který seznamuje rodiče se způsobem řešení šikany, taktéž je prosíme o spolupráci.

Školní poradenské služby

Pokud někdo z žáků či rodičů, příp. učitelů potřebuje pomoc, může se obrátit na:

- třídního učitele
- školního metodika prevence
- výchovného poradce
- ředitele školy

Spolupráce školy se specializovanými pracovišti

Při předcházení případům šikany a při jejich řešení je důležitá spolupráce vedení školy nebo školského zařízení, školního metodika prevence, výchovného poradce nebo zástupce školy s dalšími institucemi a orgány. Zejména:

- v resortu školství – s pedagogicko-psychologickými poradnami, středisky výchovné péče, speciálně pedagogickými centry,
- v resortu zdravotnictví – s pediatry a odbornými lékaři, dětskými psychology, psychiatry a zařízeními, která poskytují odbornou poradenskou a terapeutickou péči, včetně individuální a rodinné terapie,
- v resortu sociální péče – s oddělením péče o rodinu a děti, s oddělením sociální prevence (možnost vstupovat do každého šetření, jednat s dalšími zainteresovanými stranami, s rodinou),
- případně s NNO specializujícími se na prevenci a řešení šikany.

Pokud má učitel jistotu, že byl spáchán trestný čin, má ze zákona povinnost obrátit se na orgány činné v trestním řízení, pokud má podezření, zákon určuje školskému zařízení za povinnost nahlásit tuto skutečnost obecnímu úřadu, tedy sociálnímu pracovníkovi z orgánu sociálně právní ochrany dětí (OSPOD). V případě, že rodiče odmítají spolupracovat se školou, je škola opět oprávněna vyzoomět OSPOD.

Vztahy se školami v okolí

OA Mohelnice spolupracuje v rámci udržování dobrých vztahů při různých školních i mimoškolních činnostech, zejména sportovních utkání, se SPŠE Mohelnice a **ISŠT** Mohelnice.

6. Šikana zaměřená na učitele

Šikana zaměřená na učitele ze strany žáků musí být chápána jako celostní a multidimenzionální problém, který se týká všech členů školy. Není pouze výsledkem osobnostních charakteristik učitele nebo jeho sociálních či pedagogických kompetencí, jak bývá někdy interpretována. Neměla by být proto v žádném případě považována za individuální záležitost konkrétního pedagoga, kterou by si měl vyřešit sám. Odpovědnost za prevenci a řešení šikany nese vedení školy, potažmo také zřizovatel. Šikana zaměřená na učitele je specifická tím, že dojde k narušení jasně definovaných rolí (učitel × žák) a **žák se dostane do pozice větší moci než pedagog, bez ohledu na formálně vyšší moc a autoritu učitele**. Tato forma šikany je tedy charakteristická tím, že strana s nižším statusem a nižší mírou formálně přidělené moci ubližuje straně s vyšším statusem a formální autoritou. Šikana zaměřená na učitele se nejčastěji odehrává ve škole – ve třídách a na chodbách, nicméně může se odehrávat také mimo školu ve veřejných prostorách, v místě bydliště pedagoga nebo v kyberprostoru.

Je zapotřebí mít na paměti, že šikanou může trpět i vysoce zkušený a kompetentní pedagog, který dobře zná svůj předmět, ovládá třídní management a má dobré pedagogické schopnosti. Ani takový pedagog nemusí disponovat kapacitou zamezit některým šikanujícím projevům vůči sobě. Pedagog může vnímat situaci, kdy je šikanován žáky, jako stigma a pociťuje stud a selhání, což mu zároveň často brání vyhledat pomoc u kolegů, vedení školy nebo ve svém okolí.

Specifika pro prevenci šikany zaměřené na učitele

Pro prevenci šikany zaměřené na učitele platí doporučení pro vytváření a udržování bezpečné školy

- Celoškolní přístup, dobré sociální klima = škola připouští riziko výskytu šikany učitele ve škole, otevřeně takové chování odmítá a realizuje prevenci případně intervenci.
- Vedení školy vyjadřuje pedagogům podporu, vytváří atmosféru důvěry, podporuje spolupráci v pedagogickém sboru a zastává nekonfliktní způsob řešení problémů.
- Pedagog nastavuje a uplatňuje jasná pravidla ve třídě; na konflikt nebo nerespektování reaguje včas, vyhýbá se řešení konfliktu a konfrontaci ze strany žáka před celou třídou, vyhýbá se konfrontačnímu tónu.
- Pedagog posiluje zapojení do výuky, dává jim na výběr, propojuje výuku s běžným životem a potřebami žáků; jeho výklad je srozumitelný, na odpovídající hranici obtížnosti, podporuje žáky a staví na silných stránkách.
- Pedagog neponižuje ani nezesměšňuje žáky, při hodnocení zachovává jejich důstojnost.
- Pedagog si všímá si změn v náladě, emocích a v chování žáků a včas na ně reaguje.
- Problémy neřeší sám, ale ve spolupráci s výchovným poradcem, preventistou, případně s vedením školy.
- Podporuje kooperaci mezi žáky a prostředím, kde se každý žák/student cítí přijatý.

Postup řešení šikany zaměřené na učitele

Pro řešení šikany zaměřené na učitele platí doporučení uvedené v **5. Společný postup při řešení šikanování**. Dále je důležité respektovat tyto zásady:

- Pedagog je v dané situaci v pozici oběti, která by neměla zůstat v situaci sama, ale měla by vyhledat pomoc ostatních. Je zapotřebí, aby školy podporovala své pedagogy k vyhledání pomoci, zajistila bezpečí pro pedagoga a řešila vzniklou situaci se žáky, rodiči a ostatními pedagogy.
- V případě bezprostředního ohrožení pedagoga žákem/žáky se pedagog řídí krizovým plánem školy. Pokud je tento plán nedostatečný, zajistí si pedagog pro sebe bezpečí (odejde ze třídy, přivolá si pomoc apod.) a požádá o spolupráci jiného kolegu nebo vedení školy pro zajištění dohledu ve třídě, případně izolaci agresora a zajištění bezpečí pro ostatní žáky ve třídě vyžaduje-li to situace.

- Je zapotřebí, aby pedagog sám, jeho kolegové i vedení školy porozuměli tomu, že pedagog byl vystaven traumatickému zážitku. Tento zážitek může být bolestným i pro svědky (kolegy nebo žáky ve třídě). Je proto zapotřebí dovolit si čas na zpracování šoku, neobviňovat se, vyhledat si pro sebe sociální podporu od kolegů, přátel, rodiny, monitorovat u sebe znaky stresu, které se mohou objevit i později (např. problémy se spánkem, pozorností, úzkostí, zvýšená citlivost, nechut' k jídlu nebo naopak) a případně vyhledat pro sebe odbornou pomoc.
- Šikana pedagoga bývá často spojena s šikanou mezi žáky. Škola zajistí posouzení sociálních vztahů ve třídě a na základě výsledků nastaví odpovídající řešení.
- Pro třídu, ve které se šikana odehrávala, zajistí škola intervenční program k řešení šikany za účelem znovunastolení bezpečí ve třídě (jedná se o program selektivní nebo indikované primární prevence, nikoli všeobecné prevence).
- Stejně jako u šikany mezi žáky i zde je potřeba, aby po takové situaci škola revidovala mechanismy a postupy (krizový plán), aby bylo zřejmé, jak zacházet s případnými podobnými situacemi v budoucnu.
- V případě, že je pedagog nespokojený s řešením situace ze strany vedení školy, může se obrátit na příslušný inspektorát práce.

Příloha č. 3

Nabídka volnočasových aktivit v Mohelnici

Sportovní vyžití – fotbal, sálová kopaná, florbal, basketbal, nohejbal, aerobic, zumba, jóga, tenis, ...

Fitness – široká nabídka cvičení

Krytý bazén

Besedy – pořádané Městskou knihovnou Mohelnice

Městské kulturní středisko - kulturní a společenské akce, kurzy společenských tanců, kurzy ANJ

Městské kino

DDM Mohelnice – široká nabídka kroužků, možnost pomáhat s vedením nejmenších dětí

Základní umělecká škola – hra na hudební nástroj, pohybové aktivity

Příloha č. 4

Na základě doporučení MŠMT je do preventivního programu zahrnuta i problematika poruch autistického spektra. Žáci i pedagogové budou s touto problematikou seznámeni.

Klíč pro komunikaci s osobou s autismem

*Jak se chovat k osobám s autismem, když se ocitnou v potížích a podlehnou panice?
Jak těmto situacím předcházet?*

1. Jednej předvídatelně

Vyvarujte se situací, kdy se například – byť s těmi nejlepšími úmysly – dotknete ramene člověka s autismem, aniž by předem viděl, že se tak chystáte učinit.

2. Plánuj

Rozhodně se vyplatí, když předem popíšete, co se bude dít. Člověku s autismem to velmi pomůže v orientaci a snáze přečká i nepříjemný rozhovor.

3. Nekřič

Nikdy na člověka s autismem nekřičte ani nezvyšujte hlas, může to zablokovat komunikaci či vyvolat autistickou krizi. Mnoho lidí s autismem má mnohem citlivější sluch, než si dokážete představit.

4. Ptej se jasně

Formulujte otázky jednoduše a jasně, nejlépe aby bylo možno odpovídat ANO/NE, nepoužívejte příměry a nežertujte. Nekladte více otázek najednou.

5. Mluv jednoduše

Nepokoušejte se oslnit člověka s autismem svou slovní zásobou. Je lepší mluvit pomalu a spíše v kratších větách a předat sdělení srozumitelně a bez odbíhání. Vyvarujte se řečnických otázek.

6. Buď trpělivý

Pokud člověk s autismem nereaguje na vyřčené, nemusí to znamenat, že odpovědět nechce. Pokud se dlouze rozmýšlí, nepobízejte ho, ale přeformulujte otázku.

7. Rozumět a vědět

Pokud rozumí a přesto se nevyjadřuje, pak je možné, že si v panice nedokáže rozmyslet odpověď. Nebojte se bez afektu zopakovat otázku – pomůžete mu tak se na odpověď soustředit.

8. Jaký je den?

Člověk v autistické krizi může mít zhoršenou orientaci v čase a prostoru – pomozte mu popsáním, co se dělo, děje a dít bude. Pokud váhá při chůzi, tak ho doprovodte, přestože zná cestu.

9. Omezuj pohled do očí

Každý pohled do očí a zejména navázání očního kontaktu může vyvolat v člověku s autismem nejistotu nebo i paniku.

10. Dej najevo pochopení

Rozhodně neproděláte, když vyjádříte účast. Vyvarujte se ale frází, místo „To přejde“ řekněte raději „Chci vám pomoci“ – bude to srozumitelné a povede to k ujištění, že na to není sám.

Příloha č. 5

Slovníček odborných pojmů

Agrese - je útočné jednání vůči druhé osobě, tendence zničit nebo poškodit nějaký objekt

Antisemitismus – nesnášenlivost, předpojatost vůči židům, etnické skupině nebo rase

Extremismus – vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních norem, vyznačuje se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým principům

Gambling – chorobná závislost na hraní hazardních her

Homofobie – diskriminace, odpor nebo iracionální strach z homosexuality nebo homosexuálů

Intolerance – nesnášenlivost, nerespektování

Kyberšikana – druh šikany, který využívá ICT technologie (mobilní telefony, počítače, e – maily apod.)

Násilí – útoky, napadání, výhrůžky od jiné osoby s cílem ublížit či získat nad obětí převahu a moc

Netolismus – chorobná závislost na tzv. virtuálních drogách, kam lze zařadit např. počítačové hry, mobilní telefon, internet nebo televizi

Poruchy příjmu potravy – jedná se o okruh onemocnění, kam patří **mentální anorexie**, **mentální bulimie** a také **přejídání** spojené s jinými psychickými poruchami, například se stresem

Rasismus – ideologie hierarchizující skupiny podle rasového klíče

Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě – na rozdíl od extrémních sportů zde v první řadě jde o vědomé hazardování, o skutečné a dostatečně vysoké riziko smrti nebo zranění. Je to jen jiná forma ruské rulety, při které se nebere ohled na běžné meze, zákony, vlastní ani cizí životy

Sekty – pojem sekta označuje náboženskou nebo politickou skupinu, která se odpojila od větší, zavedené skupiny

Sexuálně rizikové chování – je soubor projevů chování, které doprovázejí sexuální aktivity a současně vykazují rizika v oblasti zdravotní, sociální a dalších oblastech. Takové chování může být přítom ve společnosti relativně častým jevem (např. nechráněný pohlavní styk při náhodné známosti, promiskuitní chování nebo rizikové sexuální praktiky)

Šikana – fyzické a psychické týrání a omezování jedince v kolektivu

Vandalismus – svévolné poškozování veřejného nebo soukromého majetku, které nepřináší pachateli žádné materiální obohacení

Xenofobie – strach z neznámého, často označovaná jako strach z cizinců

Záškoláctví - je úmyslné zameškávání školního vyučování, žák se z vlastní vůle, bez vědomí rodičů vyhýbá pobytu ve škole

Závislostní chování – chování, které vede u člověka k závislosti na návykové látce nebo určité činnosti

Seznam použitých zkratk:

MŠMT ČR – Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky

NIDV – Národní institut dalšího vzdělávání

NNO – Nestátní neziskové organizace

OSPOD – oddělení sociálně právní ochrany dětí

PP – preventivní program

PPP – pedagogicko-psychologická poradna
RZS – rychlá záchranná služba
ŘŠ – ředitel školy
SŠ - střední škola
ŠMP – školní metodik prevence
ŠVP – školní vzdělávací program
VP – výchovný poradce

Příloha č. 6

Internetové zdroje

www.adiktologie.cz

www.msmt.cz

www.prevence-info.cz

www.anabell.cz

www.cppt.cz

www.drogy.net

www.odrogach.cz

www.drogovaporadna.cz

www.streetwork.cz

www.minimalizacesikany.cz

www.linkabezpeci.cz

www.sikana.org

www.sikana.cz

www.e-bezpeci.cz

www.seznamsebezpecne.cz